

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013

**Wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków i projektów
w ramach programów współpracy transgranicznej Europejskiej Współpracy
Terytorialnej realizowanych z udziałem Polski w latach 2007-2013**

(ZATWIERDZAM)

Elżbieta Bieńkowska

***Minister Rozwoju
Regionalnego***

Warszawa, 23 września 2008 r.

Spis treści

1	ROZDZIAŁ 1 - WYKAZ SKRÓTÓW	4
2	ROZDZIAŁ 2 – PODSTAWA PRAWNA	5
3	ROZDZIAŁ 3 – ZAKRES REGULACJI	5
4	ROZDZIAŁ 4 - SŁOWNICZEK POJĘĆ	6
5	ROZDZIAŁ 5 - INFORMACJA O PRZYJĘTEJ METODOLOGII.....	7
6	ROZDZIAŁ 6 – ZASADY KWALIFIKOWANIA PROJEKTÓW	9
6.1	PODROZDZIAŁ 1 – ZASADA BENEFICJENTA WIODĄCEGO	11
6.1.1	<i>Sekcja 1 – Beneficjent wiodący.....</i>	<i>11</i>
6.1.2	<i>Sekcja 2 – Beneficjent projektu.....</i>	<i>12</i>
6.1.3	<i>Sekcja 3 – Odpowiedzialność finansowa w ramach projektu</i>	<i>12</i>
6.2	PODROZDZIAŁ 2 – ZASIĘG GEOGRAFICZNY KWALIFIKOWALNOŚCI.....	12
6.2.1	<i>Sekcja 1 – Udział beneficjentów spoza obszaru wsparcia.....</i>	<i>13</i>
6.2.2	<i>Sekcja 2 – Realizacja projektów poza obszarem wsparcia.....</i>	<i>13</i>
6.3	PODROZDZIAŁ 3 – TRANSGRANICZNOŚĆ JAKO PODSTAWOWY WYZNACZNIK KWALIFIKOWALNOŚCI PROJEKTU.....	14
6.4	PODROZDZIAŁ 4 – TRWAŁOŚĆ PROJEKTU	15
6.4.1	<i>Sekcja 1 - Trwałość projektów miękkich</i>	<i>16</i>
7	ROZDZIAŁ 7 – ZASADY KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW	17
7.1	PODROZDZIAŁ 1 – RAMY CZASOWE KWALIFIKOWALNOŚCI	17
7.1.1	<i>Sekcja 1 Kwoty zatrzymane.....</i>	<i>18</i>
7.2	PODROZDZIAŁ 2 – ZASADY PONOSZENIA WYDATKÓW	18
7.2.1	<i>Sekcja 1 – Dokumentowanie wydatków.....</i>	<i>19</i>
7.3	PODROZDZIAŁ 3 – ZAKAZ PODWÓJNEGO FINANSOWANIA.....	20
7.4	PODROZDZIAŁ 4 – OCENA KWALIFIKOWALNOŚCI WYDATKÓW	20
7.4.1	<i>Sekcja 1 – Ocena kwalifikowalności wydatków przewidzianych w projekcie</i>	<i>20</i>
7.4.2	<i>Sekcja 2 – Weryfikacja kwalifikowalności poniesionych wydatków</i>	<i>21</i>
7.5	PODROZDZIAŁ 5 – WYDATKI SPECYFICZNE DLA PROGRAMÓW WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ	23
7.5.1	<i>Sekcja 1 – Wydatki wspólne</i>	<i>24</i>
7.6	PODROZDZIAŁ 6 – KOSZTY PRZYGOTOWANIA PROJEKTU	25
7.7	PODROZDZIAŁ 7 – KOSZTY OGÓLNE.....	26
7.7.1	<i>Sekcja 1 – Koszty osobowe</i>	<i>27</i>
7.7.2	<i>Sekcja 2 – Koszty podróży służbowych</i>	<i>28</i>
7.8	PODROZDZIAŁ 8 – WKŁAD NIEPIENIĘŻNY	28
7.9	PODROZDZIAŁ 9 - ZAKUP ŚRODKÓW TRWAŁYCH.....	29
7.9.1	<i>Sekcja 1 – Zakup środków trwałych stanowiący część wydatków inwestycyjnych</i>	<i>29</i>

7.9.2 *Sekcja 2 – Zakup sprzętu będącego środkiem trwałym do użytku na czas realizacji projektu*²⁹

7.10	PODROZDZIAŁ 10 – PROJEKTY GENERUJĄCE DOCHÓD	30
7.11	PODROZDZIAŁ 11 – AMORTYZACJA.....	30
7.12	PODROZDZIAŁ 12 – ZAKUP GRUNTU I ZAKUP NIERUCHOMOŚCI ZABUDOWANEJ.....	31
7.13	PODROZDZIAŁ 13 – LEASING I INNE TECHNIKI FINANSOWANIA NIE POWODUJĄCE NATYCHMIASTOWEGO PRZENIESIENIA PRAWA WŁASNOŚCI.....	32
7.14	PODROZDZIAŁ 14 – PODATEK OD TOWARÓW I USŁUG I INNE PODATKI.....	32
7.15	PODROZDZIAŁ 15 – POMOC TECHNICZNA	32
7.15.1	<i>Sekcja 1 - Koszty oddelegowania do pracy.....</i>	<i>34</i>
8	ROZDZIAŁ 8 – WYDATKI NIEKWALIFIKOWALNE.....	34

Załącznik 1: Tabela wydatków dla różnych typów projektów realizowanych w ramach programów współpracy transgranicznej w latach 2007-2013

Załącznik 2: Zasady dokumentowania wydatków i opisywania dokumentów dowodowych

1 Rozdział 1 - Wykaz skrótów

EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
IK NSRO	Instytucja Koordynująca Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
IZ	Instytucja Zarządzająca
KE	Komisja Europejska
KM	Komitet Monitorujący
KS	Komitet Sterujący
Rozporządzenie Ogólne	Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;
Rozporządzenie w sprawie EFRR	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999,
Rozporządzenie Wykonawcze	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające zasady wykonania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia Parlamentu i Rady (WE) nr 1080/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.
Wytyczne krajowe	Krajowe wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

w okresie programowania 2007 – 2013, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (wydane na podstawie art. 35 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.) oraz art. 56 ust. 4 Rozporządzenia Ogólnego,

WST

Wspólny Sekretariat Techniczny

2 Rozdział 2 – Podstawa prawna

Niniejsze *Wytyczne* zostały opracowane w oparciu o art. 56 ust. 4 Rozporządzenia Ogólnego oraz art. 13 Rozporządzenia w sprawie EFRR oraz uwzględniają treść *Wytycznych krajowych*, które zostały opublikowane na stronach internetowych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego www.mrr.gov.pl.

3 Rozdział 3 – Zakres regulacji

- 1) Niniejsze *Wytyczne* dotyczą programów realizowanych w ramach Celu 3 polityki spójności Unii Europejskiej: Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013. Odnoszą się jednakże do wydatków ponoszonych przez polskich beneficjentów projektów, co zostało szczegółowo objaśnione w rozdziale 7 pkt 2 niniejszego dokumentu.
- 2) Zakres przedmiotowy kwalifikowalności wydatków i projektów dla polskich beneficjentów programów współpracy transgranicznej 2007-2013 określa Minister Rozwoju Regionalnego. *Wytyczne* znajdują zastosowanie do wszystkich programów, gdzie Minister Rozwoju Regionalnego występuje w charakterze IZ lub koordynatora krajowego (w przypadku programów zarządzanych przez państwo partnerskie).
- 3) Zasady kwalifikowalności zawarte w poniższych *Wytycznych* wynikają przede wszystkim z przepisów wspólnotowych, w tym z rozporządzeń dotyczących funduszy strukturalnych:
 - a) Rozporządzenia Ogólnego;
 - b) Rozporządzenia w sprawie EFRR;
 - c) Rozporządzenia Wykonawczego;

- 4) Przy określaniu kwalifikowalności wydatków **należy respektować zarówno obowiązujące przepisy prawa krajowego¹, jak i wspólnotowego.**
- 5) Niniejsze *Wytyczne odnoszą się zarówno do dofinansowania ze środków wspólnotowych, jak i współfinansowania krajowego wydatków ponoszonych* przez polskiego beneficjenta w ramach realizacji projektu współfinansowanego w programie współpracy transgranicznej ze środków EFRR.
- 6) Niniejsze *Wytyczne* mają zastosowanie również dla mikroprojektów realizowanych w ramach Funduszu Małych Projektów oraz projektów sieciowych. Dla mikroprojektów mogą zostać opracowane odrębne wytyczne kwalifikowalności, które nie mogą być sprzeczne z niniejszymi *Wytycznymi*.

4 Rozdział 4 - Słowniczek pojęć

Beneficjent – osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która bierze udział w realizacji projektu z udziałem środków dofinansowania w ramach programu pochodzących z budżetu Unii Europejskiej na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie projektu.

Beneficjent Wiodący - jeden z beneficjentów - partnerów realizujących projekt, wskazany w decyzji lub umowie o dofinansowanie, który jest stroną tej decyzji / umowy, biorąc na siebie odpowiedzialność finansową i prawną za całość realizowanego projektu. Odpowiada za koordynację partnerstwa oraz pośredniczy w przekazywaniu dla partnerów projektu środków dofinansowania, które są dokonywane z rachunku programu.

Fundusz Małych Projektów – stanowi nieodłączny element programów współpracy transgranicznej. Umożliwia realizację projektów o mniejszym zakresie i wysokości dofinansowania z EFRR w ramach osi priorytetowej lub działania programu. Jego celem jest wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojektów) poprzez promowanie współpracy pomiędzy społecznościami po obydwu stronach granicy w celu wspólnej poprawy sfery kulturalnej, edukacyjnej, społecznej i gospodarczej.

Kontroler I stopnia – w rozumieniu art. 16 Rozporządzenia w sprawie EFRR odpowiedzialny za weryfikację legalności i prawidłowości wydatków zadeklarowanych przez każdego beneficjentów uczestniczącego w operacji.

¹ Właściwe przepisy krajowe należy stosować zwłaszcza w zakresie zamówień publicznych, stawek amortyzacji, stawek ryczałtów, leasingu, diet i limitów hotelowych wypłacanych w związku z podróżą służbową krajową lub zagraniczną, oraz uznawania podatku od towarów i usług VAT.

Program – program operacyjny współpracy transgranicznej realizowany w ramach Celu 3 Polityki Spójności Unii Europejskiej: Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013, zatwierdzony odpowiednią Decyzją KE;

Projekt – przedsięwzięcie (spójne funkcjonalnie i operacyjnie) realizowane w ramach Programu na podstawie umowy/decyzji o dofinansowanie.

Projekt generujący dochód – każda operacja obejmująca inwestycję w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym bezpośrednio przez korzystających lub każda operacja pociągająca za sobą sprzedaż gruntu lub budynków lub dzierżawę gruntu lub najem budynków, lub jakiegokolwiek inne odpłatne świadczenia usług;

Projekty sieciowe - przedsięwzięcia o określonej tematyce, realizowane przez więcej niż dwóch partnerów z obszaru wsparcia w dłuższym okresie czasu (*powyżej 12 miesięcy*), w szczególności w zakresie kultury, sportu, wymiany młodzieży i osób niepełnosprawnych, charakteryzujące się zmiennością uczestników, względnie różnorodnością aspektów tematycznych. Celem realizacji projektów sieciowych jest tworzenie trwałej sieci powiązań transgranicznych.

Raport z postępu realizacji projektu – dokument na podstawie którego Beneficjent Wiodący ubiega się do IZ/WST o refundację wydatków kwalifikowanych;

Umowa/decyzja o dofinansowanie – umowa/decyzja zawarta z beneficjentem na podstawie której, beneficjent realizuje projekt współfinansowany w ramach programu operacyjnego;

Wydatek kwalifikowany – wydatek lub koszt poniesiony przez beneficjenta w związku z realizacją projektu w ramach programu, zgodnie z zasadami kwalifikowalności wydatków obowiązującymi w Programie oraz niniejszym dokumencie w trybie określonym w umowie/decyzji o dofinansowanie projektu;

Wydatek niekwalifikowany – wydatek lub koszt niekwalifikujący się do refundacji ze środków przeznaczonych na realizację programu;

5 Rozdział 5 - Informacja o przyjętej metodologii

Wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków i projektów dla programów współpracy transgranicznej Europejskiej Współpracy Terytorialnej realizowanych z udziałem Polski w latach 2007-2013, zwanych dalej Wytycznymi, zostały opracowane na potrzeby instytucji zaangażowanych we wdrażanie oraz polskich beneficjentów tych programów.

Wytyczne stanowią dokument regulujący ogólne zasady kwalifikowalności projektów i wydatków dokonywanych przez polskich beneficjentów w ramach programów współpracy transgranicznej realizowanych w ramach Celu 3 Polityki Spójności Unii Europejskiej, Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013. Rozdział 8 niniejszych *Wytycznych* zawiera katalog wspólnych dla wszystkich programów transgranicznych kosztów niekwalifikowalnych. Załącznik (nr 1) do *Wytycznych* stanowi katalog możliwych do przewidzenia w ramach projektów współpracy transgranicznej wydatków kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych (niewymienionych w rozdziale 4 *Wytycznych*).

W uzasadnionych przypadkach (np. w wyniku ustaleń z partnerem programu) zasady kwalifikowalności wydatków w poszczególnych programach mogą być zawarte również w dokumencie wdrożeniowym tzw. uszczegółowieniu programu bądź innym dokumencie (np. podręczniku wdrażania programu). W zależności od programu, w części poświęconej zasadom kwalifikowalności wydatków, dokument wdrożeniowy zawiera odwołanie do niniejszych *Wytycznych* bądź powtarza / rozszerza zasady opracowane w niniejszym dokumencie (np. katalog wydatków niekwalifikowalnych).

Dla poszczególnych programów są to odpowiednio następujące dokumenty:

- Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 – *Podręcznik Programu*
- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007-2013 – *Podręcznik Partnera Wiodącego*
- Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk – *Podręcznik Programu*
- Program Współpracy Transgranicznej Polska – Litwa 2007-2013 – *Podręcznik Programu*
- Program Współpracy Transgranicznej Krajów Związkowych Meklemburgia/Pomorze Przednie-Brandenburgia – Polska (Województwo Zachodniopomorskie) w latach 2007-2013 – *Wspólne wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków w Programie Polska - Meklemburgia,*
- Program Współpracy Transgranicznej Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 – *Wspólne Uszczegółowienie Programu*
- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 – *Uszczegółowienie Programu*

W związku z tym, w celu stwierdzenia kwalifikowalności projektu lub wydatku w pierwszym rzędzie należy odwołać się do właściwego dla danego programu ww. dokumentu wdrożeniowego, a dopiero w przypadku nieznaalezienia właściwych informacji do niniejszych *Wytycznych*. Rozwiązanie to zapewni niezbędną elastyczność weryfikowania kwalifikowalności wydatków w ramach poszczególnych programów operacyjnych, z zachowaniem możliwości stosowania jednolitych zasad dla polskich beneficjentów pomocy.

Niniejsze *Wytycznych* opisują zasady kwalifikowalności projektów typowych dla współpracy transgranicznej, zwłaszcza w zakresie ich realizacji w oparciu o zasadę beneficjenta wiodącego i wpływu transgranicznego działań projektowych. W części dotyczącej kwalifikowalności wydatków przedstawiono zasady ponoszenia wydatków, które mają zostać zrefundowane ze środków EFRR ze szczególnym uwzględnieniem wydatków powstających w związku z realizacją projektu transgranicznego. W tym względzie *Zasady kwalifikowalności* dla programów współpracy transgranicznej na lata 2007-2013 odróżniają się od zasad obowiązujących dla programów Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A, w przypadku których obowiązywały ogólne krajowe wytyczne dla wszystkich programów finansowanych z EFRR.

W przypadku pytań i wątpliwości beneficjentów dotyczących kwalifikowalności wydatków regulowanych niniejszymi *Wytycznymi*, interpretacji zasad dokonuje WST. W przypadku ewentualnych trudności w udzieleniu odpowiedzi beneficjentowi przez WST, WST konsultuje się z IZ, która odpowiada za ustanowienie szczegółowych zasad kwalifikowania wydatków w projektach w ramach obowiązujących przepisów prawa, wytycznych i procedur mających zastosowanie we wdrażaniu programu. W przypadku pojawienia się wątpliwości co do wykładni zasad dotyczących kwalifikowalności wydatków IZ dokonuje rozstrzygnięcia w konsultacji z IK NSRO celem zapewnienia spójności interpretacyjnej zasad kwalifikowania wydatków na poziomie kraju.

6 Rozdział 6 – Zasady kwalifikowania projektów

1) Zgodnie z artykułem 19 Rozporządzenia w sprawie EFRR projekt wybrany do dofinansowania w ramach programu operacyjnego mającego na celu rozwój działalności transgranicznej **obejmuje beneficjentów z co najmniej dwóch państw**, z których przynajmniej jedno jest państwem członkowskim Unii Europejskiej.

2) Projekt musi stanowić funkcjonalną i operacyjną całość spełniając cele określone dla programu, priorytetu i działania oraz być zgodny z politykami wspólnotowymi zwłaszcza w zakresie: równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, zrównoważonego rozwoju, konkurencji, zamówień publicznych, środowiska oraz społeczeństwa informacyjnego,

3) Każdy projekt zgłaszany do współfinansowania w ramach programu współpracy transgranicznej jest przygotowywany do realizacji na jednym wniosku projektowym jako projekt wspólny. Na beneficjentów każdego projektu nałożone są dodatkowe warunki, od których uzależnione jest przyznanie wsparcia. Beneficjenci projektu powinni współpracować na co najmniej dwa z poniższych sposobów:

- **wspólne przygotowanie**

Projekt jest przygotowywany wspólnie z beneficjentem z drugiego państwa poprzez działania koordynujące (np. regularne spotkania). Beneficjenci są nawzajem zaangażowani w przygotowanie swoich działań w projekcie.

- **wspólna realizacja**

Działania beneficjentów projektu są połączone czasowo i merytorycznie.

- **wspólny personel**

Beneficjenci wskazują lub zatrudniają pracownika/-ów do wdrożenia wspólnego projektu, np. powołują wspólnego koordynatora projektu, odpowiadającego za działania po obu stronach granicy.

- **wspólne finansowanie**

Projekt jest finansowany przynajmniej przez dwóch beneficjentów projektu pochodzących z różnych państw uczestniczących w programie.

3) Konkretyzacja tych czterech kryteriów dokonywana jest na poziomie dokumentów wdrożeniowych do poszczególnych programów.

4) Projekt spełniający przynajmniej dwa wyżej wymienione warunki może zostać zrealizowany w jednym państwie, pod warunkiem, że został przedstawiony przez podmioty należące co najmniej do dwóch państw.

6.1 Podrozdział 1 – Zasada beneficjenta wiodącego

W każdym projekcie realizowanym w ramach programu współpracy transgranicznej beneficjenci wybierają spośród siebie głównego beneficjenta, zwanego **beneficjentem wiodącym**.

Zasada beneficjenta wiodącego została wprowadzona w celu pogłębienia i zacieśnienia współpracy transgranicznej. Realizowana jest ona w ramach jasno zdefiniowanego i umocowanego umową partnerstwa projektowego. Partnerstwo tworzy beneficjent wiodący z jednego państwa i kolejny beneficjent lub beneficjenci projektu z państwa partnerskiego oraz ewentualnie również państwa beneficjenta wiodącego.

6.1.1 Sekcja 1 – Beneficjent wiodący

Beneficjent wiodący

- 1) dokonuje ustaleń dotyczących jego relacji z innymi beneficjentami uczestniczącymi w projekcie. Ustalenia te powinny przyjąć formę **umowy partnerskiej**² zawierającej między innymi jasno zdefiniowane postanowienia gwarantujące należyte zarządzanie i wykorzystanie funduszy przeznaczonych na dany projekt, włącznie z warunkami odzyskania kwot nienależnie wypłaconych;
- 2) koordynuje przygotowanie projektu, złożenie wniosku o dofinansowanie oraz realizację całego projektu;
- 3) podpisuje umowę/decyzję o dofinansowanie projektu z IZ i w stosunku do niej ponosi całkowitą – organizacyjną, merytoryczną i finansową – odpowiedzialność za projekt;
- 4) zapewnia, że wydatki poniesione przez beneficjentów uczestniczących w projekcie miały związek z jego realizacją i odpowiadały działaniom uzgodnionym między beneficjentami w umowie partnerskiej;
- 5) weryfikuje, czy wydatki przedstawione przez beneficjentów uczestniczących w projekcie zostały poświadczone przez właściwych kontrolerów I stopnia;
- 6) odpowiada za sporządzenie i złożenie raportów z realizacji postępu (wspólnego) projektu do IZ/WST;

² W większości programów wzór takiego porozumienia partnerskiego / umowy partnerskiej określa IZ programem.

7) odpowiada za przekazanie środków refundacji z EFRR innym beneficjentom uczestniczącym w projekcie⁴.

6.1.2 Sekcja 2 – Beneficjent projektu

Beneficjent uczestniczący w projekcie:

- 1) wypełnia swoje zadania zgodnie z opracowanym we współpracy z beneficjentem wiodącym projektem oraz umową partnerską;
- 2) przyjmuje na siebie odpowiedzialność w przypadku wystąpienia nieprawidłowości w zakresie zadeklarowanych przez siebie wydatków;

Kategorie beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o wsparcie z EFRR określa bezpośrednio program operacyjny lub właściwy dla programu dokument wdrożeniowy (wymieniony we wstępie do niniejszych *Wytocznych*).

6.1.3 Sekcja 3 – Odpowiedzialność finansowa w ramach projektu

Zasady dotyczące odzyskania kwot nienależnie wypłaconych od beneficjenta wiodącego⁵ opracowane są w dokumentacji programowej dla każdego programu.

6.2 Podrozdział 2 – Zasięg geograficzny kwalifikowalności

- 1) Dla programów współpracy transgranicznej wyznacza się administracyjny obszar wsparcia, na którym mogą być realizowane projekty współfinansowane z EFRR.
- 2) Obszar wsparcia dla programów współpracy transgranicznej z udziałem Polski w latach 2007-2013 został wyznaczony zgodnie z art. 7 Rozporządzenia Ogólnego na poziomie NUTS 3 położonych wzdłuż granic lądowych i morskich oddalonych, co do zasady, maksymalnie o 150 km (z zastrzeżeniem możliwych dostosowań w celu zapewnienia spójności ciągłości współpracy) Polski i państw partnerskich.⁶
- 3) W kontekście współpracy transgranicznej, zgodnie z artykułem 21 Rozporządzenia w sprawie EFRR, w odpowiednio uzasadnionych przypadkach EFRR może finansować wydatki poniesione przy realizacji projektu lub jego części do wysokości 20% kwoty jego

⁴ W celu przyjmowania, przekazywania i rozliczania refundacji beneficjent wiodący prowadzi rachunek bankowy projektu.

⁵ Zgodnie z artykułem 17, Rozporządzenia w sprawie EFRR.

⁶ Wykaz regionów kwalifikujących się do wsparcia znajduje się w załączniku I do Decyzji Komisji z dnia 31 października 2006 r. określającej wykaz regionów i obszarów kwalifikujących się w latach 2007–2013 do finansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach współpracy transgranicznej i transnarodowej będących częściami składowymi celu Europejska współpraca terytorialna 2006/769/WE (notyfikowana jako dokument nr C(2006) 5144), Dziennik Urzędowy L 312 , 11/11/2006 P. 0047 - 0058

wkładu do danego programu operacyjnego w obszarach NUTS 3 przylegających do obszarów kwalifikujących się do tego programu, o których mowa w art. 7 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 lub otoczonych przez takie przylegające obszary. W wyjątkowych przypadkach uzgodnionych między Komisją i państwami członkowskimi pułap elastyczności może być rozszerzony na obszary NUTS 2, w których znajdują się obszary, o których mowa w art. 7 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

4) W programach współpracy transgranicznej EFRR może współfinansować wydatki poniesione w trakcie realizacji projektów lub ich części na terytorium państw spoza Wspólnoty Europejskiej do wysokości 10% kwoty swojego wkładu do danego programu operacyjnego, jeśli projekty te przynoszą korzyści regionom Wspólnoty. Państwa członkowskie zapewniają zgodność z prawem i prawidłowość tych wydatków.

6.2.1 Sekcja 1 – Udział beneficjentów spoza obszaru wsparcia

1) Zgodnie z art. 21, ust. 1 Rozporządzenia o EFRR na poziomie projektu **wydatki poniesione przez beneficjentów znajdujących się poza obszarem objętym programem** mogą być kwalifikowalne, o ile bez udziału tych beneficjentów cele projektu nie mogłyby zostać osiągnięte.

2) Instytucje publiczne, z siedzibą poza obszarem wsparcia uprawnione do działania na terenie całego państwa lub danego województwa, np. ministerstwa, agencje centralne, urzędy statystyczne, urzędy marszałkowskie, instytuty badawcze, mogą zostać uznane za uprawnionych wnioskodawców, jeśli prowadzą działania na rzecz obszaru wsparcia i jest to zgodne z zapisami dokumentów programowych dla danego programu.

6.2.2 Sekcja 2 – Realizacja projektów poza obszarem wsparcia

W uzasadnionych przypadkach IZ i KM mogą zdecydować, iż **miejsce fizycznej realizacji działań projektu i dokonywania wydatków może być poza obszarem objętym programem⁷ pod warunkiem, że wykazują pozytywne oddziaływanie na obszarze wsparcia.**

⁷ Jeżeli zostanie udowodnione, że projekt będzie miał pozytywne oddziaływanie i przynosił korzyści dla obszaru wsparcia, to wydatki z nimi związane mogą zostać uznane za uzasadnione i kwalifikowalne. Dotyczy to między innymi działań ukierunkowanych na szeroką promocję regionu / obszaru wsparcia, np. wizyty studyjne poza obszarem wsparcia, projekty polegające na udziale w targach organizowanych poza obszarem wsparcia w celu prezentowania na nich walorów turystycznych regionu wsparcia, czy prezentowanie atrakcji turystycznych z obszaru wsparcia poprzez emisję spotów reklamowych bądź rozmieszczanie plakatów poza obszarem wsparcia. Działania te muszą zostać wyszczególnione we wniosku o dofinansowanie i zatwierdzone przez KM/KS.

6.3 Podrozdział 3 – Transgraniczność jako podstawowy wyznacznik kwalifikowalności projektu

1) Do dofinansowania w przypadku wszystkich programów współpracy transgranicznej kwalifikują się tylko wydatki bezpośrednio związane z realizacją przedsięwzięcia wykazującego wyraźny **efekt transgraniczny**. Najważniejszym i decydującym kryterium przy ocenie projektów ubiegających się o dofinansowanie ze środków programów współpracy transgranicznej jest określenie, jakie projekt ma znaczenie dla obszaru państw członkowskich uczestniczących w programie i w jakim stopniu jego produkty, rezultaty i oddziaływanie przyniosą korzyść dla jasno zdefiniowanych grup docelowych z obszaru wsparcia. Wyraźny wpływ transgraniczny wyróżnia je spośród innych programów finansowanych ze środków EFRR lub Europejskiego Funduszu Społecznego i stanowi w odniesieniu do nich linię demarkacyjną.

2) Transgraniczny charakter projektu uzależniony jest od tego, jak utworzone jest **partnerstwo projektu**:

- a) w jakim stopniu beneficjenci są zaangażowani w planowanie, przygotowanie i realizację projektu,
- b) czy powoływany jest wspólny personel do realizacji działań podejmowanych na obszarze państw członkowskich uczestniczących w programie,
- c) w jakim stopniu beneficjenci z państw członkowskich uczestniczących w programie uczestniczą w finansowaniu projektu,
- d) czy wszyscy beneficjenci korzystają z rezultatów projektu.

3) Charakter transgraniczny projektu mierzy się na podstawie jego produktów i rezultatów przyczyniających się do realizacji na przykład jednego z następujących celów programu, z którego jest finansowany:

- a) likwiduje niedogodności i niweluje dysproporcje na obszarach państw członkowskich uczestniczących w programie w celu wyrównania poziomu życia mieszkańców, np. poprzez współpracę w zakresie promocji zatrudnienia;
- b) służy poprawie stanu środowiska i poziomu bezpieczeństwa w obszarze wsparcia (np. transgraniczna ochrona przeciwpożarowa);

c) z pożytkiem dla państw uczestniczących w programie poprawia jakość i umożliwia dostęp do dziedzictwa kulturowego i walorów środowiska naturalnego całego obszaru objętego programem;

d) przyczynia się do znoszenia barier w kontaktach społeczności z obszaru wsparcia poprzez ułatwienia infrastrukturalne (drogi prowadzące do granicy, drobna infrastruktura graniczna o charakterze turystycznym) oraz poprzez zacieśnianie istniejących i tworzenie nowych trwałych kontaktów partnerskich i struktur współpracy (między społecznościami lokalnymi, organizacjami, instytucjami, szkołami w celu zwalczania barier językowych i mentalnych, np. poprzez promowanie wiedzy o państwie partnerskim).

4) Programy na lata 2007-2013 są ukierunkowane na wysokiej jakości projekty współpracy pomiędzy regionami przygranicznymi w różnych państwach członkowskich. Jednostronne projekty infrastrukturalne (głównie projekty infrastruktury drogowej i ochrony środowiska) przeznaczone do realizacji z dala od granicy, które nie mogą wykazać ewidentnego wpływu na obszary wsparcia (w tych przypadkach odległość od granicy ma decydujące znaczenie dla ich transgranicznego wykorzystania) nie kwalifikują się do wsparcia.

6.4 Podrozdział 4 – Trwałość projektu

1) Zgodnie z postanowieniami art. 57 Rozporządzenia Ogólnego trwałość projektu współfinansowanego ze środków funduszy strukturalnych musi być zachowana przez okres pięciu lat od daty zakończenia projektu. Poprzez datę zakończenia projektu należy rozumieć termin realizacji projektu określony w umowie/decyzji o dofinansowanie projektu.

2) Przez zachowanie *trwałości projektu* rozumie się niepoddanie projektu tzw. znaczącej modyfikacji, tj.:

a) modyfikacji mającej wpływ na charakter lub warunki realizacji projektu lub powodującej uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny oraz

b) wynikającej ze zmiany charakteru własności elementu infrastruktury albo z zaprzestania działalności produkcyjnej.

W myśl definicji przedstawionej w *Wytycznych krajowych* znacząca modyfikacja oznacza jednocześnie spełnienie co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. a i co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. b.

Powyższe przepisy dotyczą w szczególności projektów infrastrukturalnych oraz projektów, w których dokonywany jest zakup sprzętu lub wyposażenia.

3) Wydatki poniesione na rzecz projektu, który zostanie poddany znaczącym modyfikacjom, będą objęte procedurą odzyskiwania zgodnie z art. 98–102 Rozporządzenia Ogólnego.

6.4.1 Sekcja 1 - Trwałość projektów miękkich

1) W programach współpracy transgranicznej wsparcie uzyskują projekty wykazujące się trwałym oddziaływaniem, posiadające rozwiązania instytucjonalne i finansowe w celu zapewnienia jego trwałości.

2) W ramach programów współpracy transgranicznej realizowanych jest wiele przedsięwzięć miękkich (tzn. nieinwestycyjnych). Działania w projekcie miękkim powinny przyczyniać się do tworzenia podstaw trwałej współpracy między partnerami, która może być urzeczywistniana poprzez wspólne inicjatywy różnego rodzaju.

a) Do wsparcia kwalifikują się wydarzenia kulturalne i sportowe (np. wystawy, festiwale, spotkania tematyczne, rozgrywki sportowe) tworzące trwałą współpracę. Jednorazowe wydarzenia zasadniczo nie mogą być finansowane z wyjątkiem wydarzeń, które służą zainicjowaniu cyklu wydarzeń i zacieśnieniu współpracy.

b) W przypadku projektów, zakładających przeprowadzenie zadań, które w podobnej formie były już realizowane przez beneficjenta przed złożeniem wniosku o dofinansowanie planowane działania należy rozszerzyć o elementy innowacyjne, jak np. wprowadzenie beneficjenta zagranicznego i włączenie nowych grup docelowych czy zmiana formuły bądź charakteru przedsięwzięcia, itd. Tylko wówczas przedsięwzięcie można uznać za jakościowo nowe, nie będące jedynie prostą kontynuacją poprzednich.

c) W wyjątkowych przypadkach dopuszcza się dofinansowanie jednorazowych projektów / imprez w przypadku projektów o znaczeniu kulturowo-turystycznym, o ile są one częścią wspólnej strategii i wyraźnie służą integracji transgranicznej.

d) Zapewnienie trwałości rezultatów może polegać np. na deklaracji utrzymywania kontaktów z beneficjentem projektu lub kontynuowania działalności w celu podtrzymania rezultatów projektu, który finansuje EFRR.

e) Zachowanie celów projektu polegać może na zamieszczaniu informacji o aktualnej współpracy z beneficjentami projektu oraz utrzymywaniu informacji o zrealizowanym

wydarzeniu i jej utrwaleniu w archiwum, na adekwatnej stronie internetowej w taki sposób, żeby były łatwe do znalezienia dla nowych zainteresowanych oraz do wykorzystania dla beneficjenta projektu.

7 Rozdział 7 – Zasady kwalifikowania wydatków

1) Zgodnie z artykułem 13 Rozporządzenia w sprawie EFRR **do określenia kwalifikowalności wydatków stosuje się**, o ile nie są ustanowione przepisy wspólnotowe, **odpowiednie przepisy krajowe uzgodnione przez państwa członkowskie** uczestniczące w programie operacyjnym.

2) Niniejsze *Wytyczne* dotyczą wszystkich programów współpracy transgranicznej realizowanych z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej. **Odnoszą się do kwalifikowalności wydatków ponoszonych przez polskich beneficjentów projektów.** Oznacza to, że dla beneficjenta tego samego projektu realizowanego w innym państwie członkowskim uczestniczącym w programie mogą obowiązywać inne zasady kwalifikowalności wydatków, określone przez państwo członkowskie, z którego pochodzi, z poszanowaniem zapisów wspólnego dokumentu wdrożeniowego, np. uszczegółowienia danego programu / podręcznika programu. Wynika to bezpośrednio również z faktu, iż weryfikacja ponoszonych przez beneficjenta wydatków przeprowadzana jest przez kontrolerów I stopnia z państwa, w którym ma on siedzibę.

3) W oparciu o uzgodnienia przyjęte w programach IZ wydaje wytyczne w zakresie początku i końca okresu kwalifikowalności wydatków w projektach i na poziomie programu. W takich przypadkach wytyczne IZ znajdują zastosowanie dla wszystkich beneficjentów projektów, również tych z siedzibą w Polsce, niezależnie od zapisów niniejszych *Wytycznych*. Zasady określone dla programu przez IZ muszą być jasno sformułowane we właściwym dokumencie wdrożeniowym, np. uszczegółowieniu programu / podręczniku programu.

7.1 Podrozdział 1 – Ramy czasowe kwalifikowalności

1) Okres kwalifikowania wydatków jest to okres, w którym mogą być ponoszone wydatki kwalifikowalne. Co do zasady – z poszanowaniem ustaleń na poziomie poszczególnych programów operacyjnych zapisanych we właściwym dokumencie wdrożeniowym – ramy czasowe kwalifikowalności dla programów współpracy transgranicznej są zgodne z okresem wyznaczonym w *Wytycznych krajowych*. Początek okresu kwalifikowalności wydatków dla programów współpracy transgranicznej stanowi data 1 stycznia 2007 r.

2) W przypadku programów zatwierdzonych przez KE przed datą 1 stycznia 2007 r. do wydatków kwalifikowalnych zaliczane są wydatki faktycznie poniesione po tej dacie. **Wydatki poniesione przed tym terminem nie stanowią wydatku kwalifikowalnego.**

3) Koniec okresu kwalifikowalności wydatków na potrzeby rozliczenia z KE przypada dnia 31 grudnia 2015 r. Datę końcową kwalifikowalności wydatków dla beneficjentów określa IZ dla programu we właściwym dokumencie wdrożeniowym, tj. uszczegółowieniu programu / podręczniku programu, uwzględniając czas potrzebny na dokonanie zamknięcia pomocy w ramach programu i końcowe rozliczenie z KE.

7.1.1 Sekcja 1 Kwoty zatrzymane

- 1) W przypadku, gdy umowa między beneficjentem a podmiotem wykonującym na jego rzecz roboty budowlane przewiduje ustanowienie zabezpieczenia w formie tzw. kwoty zatrzymanej, może zdarzyć się, że termin wypłaty kwoty zatrzymanej przekroczy termin końcowej daty ponoszenia wydatków kwalifikowanych, określonej w umowie o dofinansowanie projektu. W takiej sytuacji, aby wydatek stanowiący zwrot kwoty zatrzymanej na rzecz wykonawcy mógł zostać uznany za wydatek kwalifikowalny, termin realizacji projektu powinien zostać tak określony, aby w okresie kwalifikowania wydatków dla projektu uwzględniony był okres gwarancyjny, po upływie którego następuje zwrot kwoty zatrzymanej.
- 2) W celu przyspieszenia terminu zwrotu kwoty zatrzymanej beneficjent może m. in. posłużyć się gwarancją instytucji finansowej. W takim przypadku wykonawca uzyskuje zwrot kwoty zatrzymanej (która w innym wypadku mogłaby zostać wypłacona np. dopiero po dwóch latach) w zamian za przedstawienie gwarancji instytucji finansowej na tę kwotę. Kwota zatrzymana, która została wypłacona wykonawcy, może być w takiej sytuacji traktowana jako wydatek faktycznie poniesiony.

7.2 Podrozdział 2 – Zasady ponoszenia wydatków

- 1) Wydatki są kwalifikowalne do dofinansowania wyłącznie wtedy, gdy zostały **poniesione w związku z realizacją projektu** zatwierdzonego do dofinansowania zgodnie z kryteriami wyboru projektów ustalonymi przez KM i są z nim bezpośrednio związane.
- 2) Wnioskodawca powinien zaplanować w swej propozycji projektu **realne i faktyczne wydatki, które są niezbędne do przeprowadzenia projektu.**

3) Tylko wydatki faktycznie poniesione w trakcie trwania realizacji projektu i udokumentowane⁸ mogą zostać uznane za kwalifikujące się do refundacji. Wydatki takie muszą być:

- a) uwzględnione w umowie/decyzji o dofinansowanie projektu oraz zgodne z terminami kwalifikowalności wydatków określonymi w tej umowie/decyzji,
- b) zgodne z zasadami właściwego zarządzania finansami, szczególnie efektywności kosztów,
- c) odpowiednio zarejestrowane w księgowości beneficjenta (odrębna ewidencja księgowa), możliwe do zidentyfikowania i zweryfikowania oraz potwierdzone oryginałami dokumentów księgowych⁹.

7.2.1 Sekcja 1 – Dokumentowanie wydatków

- 1) Do współfinansowania kwalifikuje się wydatek, który został **faktycznie poniesiony przez beneficjenta** przed złożeniem raportu z postępu realizacji projektu. Pod pojęciem wydatku faktycznie poniesionego należy rozumieć wydatek poniesiony w znaczeniu kasowym tj. jako rozchód środków pieniężnych z kasy lub rachunku bankowego beneficjenta. Wyjątek stanowią amortyzacja oraz wkład niepieniężny.
- 2) Wydatek dokonany w drodze kompensaty należności od określonego podmiotu i zobowiązań wobec tego podmiotu uważa się za poniesiony, jeśli podmiot ten uznał kompensatę.
- 3) Dowodem poniesienia wydatku jest opłacona faktura lub inny dokument księgowy o równoważnej wartości dowodowej wraz z dowodami zapłaty¹⁰. W przypadkach, gdy potwierdzenie poniesienia wydatków ww. dokumentami nie jest możliwe, dowodem zapłaty jest dokument określony przez IZ (patrz załącznik nr 2).
- 4) Z uwagi na specyfikę programów współpracy transgranicznej respektowane są dowody księgowe przedkładane przez beneficjenta projektu, wystawione w obcej walucie i w obcym języku, opisane i zatwierdzone przez uprawnionego przedstawiciela beneficjenta. Tłumaczenia dowodu księgowego wymaga się tylko w uzasadnionych sytuacjach, kiedy jest niezbędne do ustalenia kwalifikowalności poniesionego wydatku.

⁸ Patrz podrozdział 3.2.1 *Dokumentowanie wydatków*

⁹ Obowiązek prowadzenia odrębnej księgowości powstaje, w zależności od programu, np. po zarejestrowaniu wniosku lub po podpisaniu umowy/decyzji o dofinansowanie.

¹⁰ Wymagania dotyczące opisu dokumentów zamieszczono w załączniku nr 2.

5) Rachunki, faktury i inne dokumenty księgowe za wydatki ponoszone w ramach projektu wystawiane na jednostkę organizacyjną podległą właściwemu beneficjentowi projektu mogą być uznawane przy raporcie z postępu realizacji projektu, podobnie jak umowa cywilno-prawna zawarta przez taką jednostkę organizacyjną z osobami fizycznymi / pracownikami w ramach realizacji projektu zgodnie z zapisami przyjętego wniosku projektowego¹¹.

7.3 Podrozdział 3 – Zakaz podwójnego finansowania

1) Niedozwolone jest podwójne finansowanie wydatku, czyli zrefundowanie całości lub części danego wydatku dwa razy ze środków publicznych – wspólnotowych lub krajowych.

2) Podwójnym finansowaniem jest w szczególności:

a) zrefundowanie tego samego wydatku w ramach dwóch różnych projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności;

b) zrefundowanie kosztów podatku VAT ze środków EFRR, a następnie odzyskanie tego podatku ze środków budżetu państwa w oparciu o ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535, z późn. zm.);

c) zakupienie środka trwałego z udziałem środków dotacji krajowej, a następnie zrefundowanie kosztów amortyzacji tego środka trwałego z EFRR;

d) otrzymanie refundacji ze środków EFRR na wydatek, który wcześniej został sfinansowany z preferencyjnej pożyczki ze środków publicznych oraz niedokonanie niezwłocznego zwrotu refundowanej części tej pożyczki.

7.4 Podrozdział 4 – Ocena kwalifikowalności wydatków

7.4.1 Sekcja 1 – Ocena kwalifikowalności wydatków przewidzianych w projekcie

Ocena kwalifikowalności wydatku polega na sprawdzeniu jego zgodności z obowiązującymi przepisami. Oceny takiej dokonuje się indywidualnie dla każdego projektu **zarówno na etapie wyboru wniosku do dofinansowania, jak i podczas realizacji projektu oraz po jego zakończeniu.**

¹¹ Warunkiem zatwierdzenia ww. dokumentów, wystawionych na jednostkę organizacyjną beneficjenta, jest dołączenie do umowy/decyzji o dofinansowanie oświadczenia beneficjenta, w którym stwierdza, że – z uwagi na strukturę organizacyjną – w jego imieniu występowała będzie jednostka organizacyjna, na którą wystawiane będą dokumenty finansowe i która może być podmiotem umów cywilno-prawnych w ramach realizacji projektu, może to dotyczyć np. urzędu gminy (podając nazwę jednostki realizującej projekt, adres, numer REGON lub / i NIP).

1) **Na etapie wyboru wniosku** sprawdzeniu¹² podlega potencjalna kwalifikowalność zaplanowanych wydatków ujętych we wniosku. Sprawdza się, czy zaplanowany wydatek jest:

a) zgodny z niniejszymi *Wytycznymi*, a w szczególności czy nie jest ujęty w wykazie przykładowych wydatków niekwalifikowalnych (rozdział 8 niniejszych *Zasad*);

b) zgodny z postanowieniami programu operacyjnego i właściwego dokumentu wdrożeniowego, np. uszczegółowienia / podręcznika programu;

c) niezbędny do osiągnięcia zaplanowanego celu projektu;

d) odpowiada średnim cenom w miejscu i czasie, w którym zostanie poniesiony.

2) **W trakcie realizacji projektu** wydatek podlega sprawdzeniu pod kątem zgodności z kategoriami wydatków wynikającymi z postanowień umowy o dofinansowanie projektu, bądź z zatwierdzonym budżetem projektu (w tym wcześniej zadeklarowanego stanu, w szczególności w zakresie kwalifikowalności VAT, podwójnego dofinansowania, o czym mowa w rozdziałach 7.3 i 7.14),

3) **Po zakończeniu realizacji projektu** w ramach kontroli trwałości, o której mowa w rozdziale 6.4 (w tym ponowne sprawdzenie w zakresie opisanym w pkt. 2).

Kontrola prowadzona jest w ramach weryfikacji dokumentacji z za biurka (po każdorazowym złożeniu przez beneficjenta dokumentów do poświadczenia/refundacji) oraz w ramach kontroli na miejscu realizacji projektu/w siedzibie beneficjenta.

7.4.2 Sekcja 2 – Weryfikacja kwalifikowalności poniesionych wydatków

1) Każde państwo członkowskie odpowiada za zgodną z zasadami należytego zarządzania finansami realizację programów współpracy transgranicznej, a w szczególności za **weryfikację, że współfinansowane towary i usługi są dostarczone oraz że wydatki zadeklarowane przez beneficjentów na projekty zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi.**

W tym celu, zgodnie z art. 16 Rozporządzenia w sprawie EFRR, **ustanawiany jest system kontroli I stopnia.** Każde państwo członkowskie wyznacza **kontrolerów I stopnia**

¹² W programach współpracy transgranicznej kontrola budżetu projektu przeprowadzana jest przez WST, czasami we współpracy z ekspertami oceniającymi projekt. Ostateczna weryfikacja i wyjaśnienie wątpliwych pozycji budżetu należy do IZ przed podpisaniem przez nią umowy/decyzji o dofinansowanie projektu z beneficjentem wiodącym.

odpowiedzialnych za weryfikację legalności i prawidłowości wydatków zadeklarowanych przez każdego beneficjenta z danego państwa.

2) Zatwierdzenie danego projektu do realizacji i podpisanie z beneficjentem umowy/decyzji o dofinansowanie nie oznacza, że wszystkie wydatki, które beneficjent przedstawi do refundacji w trakcie realizacji projektu, zostaną uznane za kwalifikowalne do współfinansowania. Kwalifikowalność poniesionych wydatków oceniana jest **w trakcie realizacji projektu** przez kontrolera I stopnia na podstawie deklaracji poniesionych wydatków przedkładanych przez beneficjenta. Wówczas sprawdzeniu podlega przede wszystkim:

- a) czy wydatek został poniesiony w ramach współfinansowanego projektu i w okresie kwalifikowalności wydatków;
- b) czy poniesienie wydatku było niezbędne dla osiągnięcia celu projektu;
- c) czy wydatek został poniesiony zgodnie z warunkami ustalonymi przez KM/KS;
- d) czy wydatek jest zgodny z kategoriami wydatków¹³ wynikającymi z postanowień umowy/decyzji o dofinansowanie projektu;
- e) czy wydatek został poniesiony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa wspólnotowego oraz krajowego;
- f) czy wydatek został poniesiony zgodnie z zasadami właściwego zarządzania finansami, w szczególności gospodarności i efektywności kosztów, tzn. w oparciu o zasadę dążenia do uzyskania założonych efektów przy jak najniższej kwocie wydatku;
- g) czy poniesienie wydatku jest odpowiednio udokumentowane.

W trakcie kontroli szczególny nacisk kładzie się na kwestie prawidłowości prowadzenia postępowań o udzielenie zamówień publicznych, rachunkowości czy też osiągania wcześniej założonych celów projektu (wskaźników realizacji) oraz zapewnienie informowania społeczeństwa o udziale środków UE we współfinansowaniu projektu (np. tablice informacyjne).

3) **Kontroler I stopnia zatwierdza wydatek, jeśli** stwierdził, że:

- a) dostarczono produkty i usługi stanowiące przedmiot dofinansowania;

¹³ Kategorie te są ujęte we wniosku o dofinansowanie projektu, stanowiącym załącznik do umowy/decyzji.

b) wydatki zadeklarowane dla projektu lub jego części wdrażanych na terytorium danego państwa są zasadne;

c) wydatki i związany z nimi projekt lub jego część są zgodne z przepisami wspólnotowymi i krajowymi.

4) Pewne odstępstwo stanowi przypadek, gdy dostarczenie produktów i usług stanowiących przedmiot dofinansowania może zostać zweryfikowane wyłącznie w odniesieniu do całego projektu. Wówczas weryfikacja przeprowadzana jest przez kontrolera I stopnia z państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę beneficjent wiodący, lub przez IZ.

Państwo członkowskie zapewnia weryfikację wydatków każdego beneficjenta przez kontrolera I stopnia w terminie trzech miesięcy.

7.5 Podrozdział 5 – Wydatki specyficzne dla programów współpracy transgranicznej

1) Poniższe wydatki kwalifikują się w związku z realizacją projektu transgranicznego opartego na partnerstwie beneficjentów z dwóch państw, o ile ich poniesienie jest wyraźnie wymagane przez IZ, prawo krajowe lub wspólnotowe i niezbędne do przygotowania lub wdrożenia międzynarodowego projektu, np.:

a) koszty tłumaczenia dokumentów, które przez IZ wymagane są w językach obu partnerów, np. koszty tłumaczenia wniosku projektowego, niektórych wymaganych załączników; umowy partnerskiej, raportów z realizacji postępu projektu, ewentualnie załączonej do nich dokumentacji ;

b) opłaty pobierane za transakcje finansowe (krajowe i międzynarodowe), szczególnie przy przekazywaniu środków między beneficjentem wiodącym a pozostałymi beneficjentami projektu;

c) opłaty bankowe za otwarcie i prowadzenie oddzielnego rachunku bankowego lub rachunków bądź wyodrębnionego subkonta na rachunku bankowym beneficjenta w przypadku, gdy wymaga tego realizacja projektu;

d) opłaty za doradztwo prawne, opłaty notarialne, koszty ekspertyz finansowych i technicznych, jeżeli są bezpośrednio związane ze współfinansowanym projektem i niezbędne do jego przygotowania lub realizacji;

e) koszty rachunkowości lub audytu, jeżeli wynikają z wymagań nałożonych przez IZ;

f) koszty gwarancji świadczonych przez bank lub inną instytucję finansową oraz wydatki poniesione na instrumenty zabezpieczające realizację umowy/decyzji o dofinansowanie kwalifikują się w stopniu, w jakim są wymagane przez krajowe lub wspólnotowe przepisy prawne.

2) Zgodnie z artykułem 50 Rozporządzenia Wykonawczego kwalifikowalne są następujące **wydatki organów władzy publicznej związane z przygotowaniem lub realizacją projektów:**

a) koszty profesjonalnych usług świadczonych przez organy władzy publicznej inne niż beneficjent ponoszone w trakcie przygotowania lub realizacji danego projektu;

b) koszty świadczenia usług związanych z przygotowaniem i realizacją projektu, ponoszone przez organ władzy publicznej, który sama jest beneficjentem i która realizuje projekt na własny rachunek bez korzystania z pomocy zewnętrznych usługodawców.

3) Organy władzy publicznej poświadczą koszty, o których mowa w pkt 2 lit. a), na podstawie dokumentów, które umożliwiają identyfikację kosztów rzeczywiście poniesionych przez tę jednostkę w odniesieniu do danego projektu.

4) Koszty, o których mowa w pkt 2 lit. b), są kwalifikowalne, jeżeli są kosztami dodatkowymi i odnoszą się do wydatków rzeczywiście i bezpośrednio poniesionych na współfinansowany projekt lub wydatków na wkłady niepieniężne.

5) Wydatki te muszą być poświadczone odpowiednimi dokumentami, które umożliwiają identyfikację kosztów rzeczywiście poniesionych przez odnośną organ władzy publicznej lub wniesionych przez niego wkładów niepieniężnych.

7.5.1. Sekcja 1 – Wydatki wspólne

Wydatki wspólne to wydatki poniesione przez jednego beneficjenta z tytułu wspólnych działań (np. konferencję, publikację, tworzenie strony internetowej, zarządzanie projektem, dostawę usług, towarów lub robót itp.), realizowanych na rzecz projektu, z których korzystają lub będą korzystać pozostali beneficjenci projektu lub gdy jest celowe, aby jeden z beneficjentów podejmował działania również za pozostałych beneficjentów. W takim przypadku dochodzi do sytuacji, w której dokumenty wystawiane są na jednego spośród beneficjentów, który musi również dokonać zapłaty z tytułu wszystkich danych wydatków. Ze względu na to, że chodzi o wydatki wspólne, konieczne jest, aby każdy beneficjent ponosił przypadającą na niego część.

Wydatki wspólne kwalifikują się do współfinansowania pod warunkiem, że:

- 1) rodzaj i typ wydatków został uzgodniony w umowie partnerskiej lub innym porozumieniu;
- 2) umowa/porozumienie określa jakiego działania lub celu projektu wydatki te dotyczą;
- 3) podział wydatków wspólnych został dokonany za pomocą transparentnej i sprawiedliwej metody, zaakceptowanej przez kontrolerów I stopnia;
- 4) zostały spełnione wszystkie inne warunki kwalifikowalności wydatków w tym w szczególności zasady udzielania zamówień publicznych;
- 5) uprawniony kontroler I stopnia z państwa, w którym wydatki wspólne zostały poniesione i zapłacone wydał certyfikat potwierdzający kwalifikowalność i płatność wydatków

Beneficjent, który ponosi wydatki wspólne nie może dodawać sobie żadnych marż do całkowitej wysokości dzielonych kosztów. Tylko rzeczywiście poniesione wydatki mogą być dzielone. W przypadku, gdy partner wiodący nie jest zaangażowany w rzeczywisty podział kosztów, beneficjent, który ponosi wydatki wspólne musi przekazać wszystkie istotne informacje związane z podziałem kosztów beneficjentowi wiodącemu. Beneficjent wiodący dodaje potwierdzone części kosztów do wydatków każdego z beneficjentów będących płatnikami i sporządza raport z postępu realizacji projektu. Wszystkie wydatki podlegające podziałowi kosztów muszą być umieszczone w raporcie postępu realizacji projektu, w okresie płatności dokonanej przez beneficjenta, który poniósł wydatki wspólne.

7.6 Podrozdział 6 – Koszty przygotowania projektu

- 1) Koszty przygotowania projektu mogą stanowić część kosztów kwalifikowalnych projektu.
- 2) Do dofinansowania **w ramach kosztów przygotowawczych kwalifikują się** wydatki powstałe w związku z:
 - a) przygotowaniem wymaganych załączników do wniosku o dofinansowanie (w tym dokumentacji technicznej np. studium wykonalności, oceny oddziaływania na środowisko, map lub szkiców lokalnych sytuujących projekt oraz innej niezbędnej dokumentacji technicznej i finansowej), o ile ich opracowanie jest niezbędne do przygotowania projektu lub wymagane przez prawo krajowe, wspólnotowe lub przez IZ;
 - b) sporządzeniem umowy partnerskiej;

- c) sporządzeniem tłumaczeń wniosku oraz załączników, które zgodnie z instrukcją sporządzenia wniosku należy złożyć w obu językach;
- d) organizacją i udziałem beneficjentów w spotkaniach dotyczących przygotowania i opracowania projektu, np. spotkań poprzedzających złożenie wniosku, jak również spotkań dotyczących przygotowania i podpisania umowy partnerskiej (obejmują koszty organizacji spotkań, podróży służbowych jak również tłumaczeń na spotkaniach), które miały miejsce przed rozpoczęciem okresu kwalifikowalności wydatków w projekcie;
- e) przygotowaniem dokumentacji związanej z wdrażaniem mikroprojektów w ramach Funduszu Małych Projektów i projektów sieciowych.

3) Do dofinansowania **w ramach kosztów przygotowawczych nie kwalifikują się:**

- a) koszty ogólne wnioskodawcy. Koszty te stanowią wydatek kwalifikowalny dopiero od dnia rozpoczęcia okresu kwalifikowalności wydatków w projekcie w okresie właściwej realizacji projektu;
- b) wypełnienie formularza wniosku o dofinansowanie;
- c) wydatki inwestycyjne, w tym np. zakup wyposażenia, materiałów.

Wydatki związane z przygotowaniem projektu są refundowane pod warunkiem zatwierdzenia projektu do wsparcia.

7.7 Podrozdział 7 – Koszty ogólne

Koszty ogólne są to koszty, które nie mogą zostać bezpośrednio przyporządkowane do konkretnego produktu lub usługi, ale mogą być proporcjonalnie rozliczone w kontekście danego projektu (np. czynsz, koszty administracyjne, opłaty za energię, ogrzewanie). Koszty ogólne są obliczane jako część kosztów stałych przy wykazaniu proporcjonalnego narzutu kosztów tzw. podział pro rata przy zastosowaniu właściwej uzasadnionej i sprawdzonej metody.

Koszty ogólne kwalifikują się do współfinansowania pod warunkiem, że:

- a) kalkulacja tych kosztów jest oparta na rzeczywistych kosztach związanych z realizacją danego projektu lub średnich rzeczywistych kosztach projektu tego samego typu i gwarantuje wiarygodność i rzetelność wyliczeń;

- b) koszty te zostały wyodrębnione jako odpowiednia proporcja kosztów związanych bezpośrednio z realizacją projektu, zgodnie z należycie uzasadnioną, rzetelną i bezstronną metodologią;
- c) zostały rzeczywiście poniesione i nie są finansowane z innych źródeł;
- d) kalkulacja stawek ryczałtowych jest oparta na średnich kosztach, należycie udokumentowana i okresowo weryfikowana i nie przekracza 25% tych kosztów bezpośrednich projektu, które mogą mieć wpływ na poziom kosztów ogólnych.

7.7.1 Sekcja 1 – Koszty osobowe

- 1) Koszt zatrudnienia personelu jest kwalifikowalny pod warunkiem, że pracownicy są zatrudnieni bezpośrednio przy realizacji projektu i kiedy można wykazać, że ich udział w realizacji jest niezbędny i w sposób zasadniczy przyczynia się do osiągnięcia jego rezultatów.
- 2) Koszty osobowe stanowią wydatek kwalifikowalny w przypadku nowych pracowników zatrudnionych przez beneficjenta na potrzeby realizacji projektu lub w przypadku pisemnego oddelegowania wcześniej zatrudnionych pracowników do realizacji nowych zadań związanych z projektem.
- 3) Stawki płacowe dla personelu realizującego projekt i koszty w relacji do projektu nie mogą znacznie przekraczać wartości wynagrodzenia zwykle wypłacanego przez beneficjenta pracownikowi na podobnym stanowisku, ani średniego wynagrodzenia za podobną pracę.
- 4) Podstawą uznania kosztu zatrudnienia za kwalifikowalny jest przedłożenie umowy o pracę lub opisu stanowiska, określających obowiązki i wymiar etatu pracownika w zakresie realizacji projektu.
- 5) Koszty osobowe rozlicza się w sposób określony w załączniku nr 2 do *Wytucznych*. W przypadku personelu zatrudnionego w niepełnym wymiarze godzin lub w innych przypadkach określonych przez IZ sporządzić należy również karty czasu pracy (zgodnie z wzorem z załącznika nr 2).
- 6) Kwalifikowalne są również (w kategorii usługi zewnętrzne):
 - a) zlecenia zewnętrzne usług podmiotom zewnętrznym, w tym prowadzącym działalność gospodarczą (np. tłumaczenia, ekspertyzy, opracowania);

b) zlecenia zewnętrzne usług osobom fizycznym (umowy zlecenia i o dzieło pracowników własnych partnera¹⁴ i zewnętrznych).

7.7.2 Sekcja 2 – Koszty podróży służbowych

1) Kwalifikowalne są wydatki na podróże (zagraniczne i krajowe) dla osób uczestniczących w realizacji projektu, które są niezbędne do osiągnięcia celu projektu i nie przekraczają kosztów powszechnie obowiązujących na rynku, zwykle ponoszonych przez instytucję beneficjenta.

7.8 Podrozdział 8 – Wkład niepieniężny

1) Wkład niepieniężny kwalifikuje się co do zasady, jeśli:

a) polega na wniesieniu określonych składników majątku (gruntów, nieruchomości, urządzeń/wyposażenia lub materiałów/surowców) lub usług (badań, pracy wysokokwalifikowanej lub nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy) do projektu, nie powodując powstania faktycznego wydatku pieniężnego;

b) jego wartość może zostać w niezależny sposób wyceniona oraz – jeśli zaistnieje taka konieczność – zweryfikowana:

- w przypadku wniesienia wkładu niepieniężnego w postaci gruntu lub nieruchomości zabudowanej, wartość wkładu poświadczana jest operatem szacunkowym sporządzonym przez rzeczoznawcę w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603, z późn. zm.) wraz z przepisami wykonawczymi, zwanego dalej „uprawnionym rzeczoznawcą”.

- w przypadku nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy, jej wartość określa się z uwzględnieniem ilości poświęconego czasu na jej wykonanie oraz średniej stawki godzinowej lub dziennej za dany rodzaj pracy.

2) Na etapie składania wniosku o dofinansowanie wymagane jest oświadczenie o zamiarze wniesienia wkładu niepieniężnego wraz z informacją o jego wysokości i metodologii wyliczenia. Beneficjent jest zobowiązany przechowywać i przedstawić w razie kontroli, dowody potwierdzające wartość wkładu niepieniężnego.

¹⁴ Dopuszcza się podpisywanie umów zlecenia lub o dzieło z własnymi pracownikami, jeśli zamówienia dokonano zgodnie z Prawem Zamówień Publicznych i zakres wykonywanych prac objętych tą umową wykracza poza zakres obowiązków wynikających z umowy o pracę.

3) Również w przypadku wkładu niepieniężnego stosuje się ogólne zasady kwalifikowalności wydatków.

4) W przypadku wniesienia przez beneficjenta wkładu niepieniężnego do projektu, współfinansowanie z programu nie może przekroczyć wartości całkowitych wydatków kwalifikowalnych pomniejszonych o wartość wkładu niepieniężnego.

7.9 Podrozdział 9 - Zakup środków trwałych

7.9.1 Sekcja 1 – Zakup środków trwałych stanowiący część wydatków inwestycyjnych

Wydatek na zakup środka trwałego, który będzie na stałe zainstalowany w projekcie, kwalifikuje się do współfinansowania ze środków EFRR pod warunkami, że:

- środek ten będzie włączony w rejestr środków trwałych beneficjenta oraz wydatek ten będzie traktowany jako wydatek inwestycyjny zgodnie z zasadami rachunkowości,
- środek trwały nie był współfinansowany z publicznych środków krajowych ani wspólnotowych w okresie 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu danego środka trwałego przez beneficjenta. Dokumentem poświadczającym ten fakt może być oświadczenie sprzedawcy.

Koszty ubezpieczenia składników majątku współfinansowanych ze środków unijnych stanowią wydatek kwalifikowalny, jeśli ubezpieczenie jest wymagane postanowieniami umowy/decyzji o dofinansowanie projektu.

7.9.2 Sekcja 2 – Zakup sprzętu będącego środkiem trwałym do użytku na czas realizacji projektu

Wydatek poniesiony na zakup środka trwałego, który nie będzie na stałe zainstalowany w projekcie, kwalifikuje się do współfinansowania ze środków EFRR w wysokości odpowiadającej odpisom amortyzacyjnym w okresie, w którym środek trwały będzie wykorzystywany do realizacji projektu.

7.10 Podrozdział 10 – Projekty generujące dochód

Jeżeli projekt generuje dochód¹⁵ należy odjąć wysokość dochodu netto od kosztów kwalifikowanych projektu całkowicie lub proporcjonalnie do tego, w jakim stopniu do jego osiągnięcia przyczynił się projekt realizowany w ramach programu współpracy transgranicznej EWT. Szczegółowe zasady w zakresie projektów generujących dochód wynikają z *Wytycznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód*, wydanych na podstawie art. 35 ust. 3 pkt 11 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

7.11 Podrozdział 11 – Amortyzacja

1. Koszty amortyzacji aktywów, zarówno środków trwałych, jak i wartości niematerialnych i prawnych, kwalifikują się do współfinansowania, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

a) odpisy amortyzacyjne dotyczą aktywów, które są niezbędne do prawidłowej realizacji projektu i bezpośrednio wykorzystywane do jego wdrażania;

b) kwalifikowalna wartość odpisów amortyzacyjnych odnosi się wyłącznie do okresu realizacji danego projektu;

c) wartość odpisów amortyzacyjnych została obliczona zgodnie z *ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694, z późn. zm.).

d) w przypadku środków trwałych, wydatki poniesione na ich zakup nie zostały zgłoszone jako wydatki kwalifikowalne, ani też zakup środka trwałego nie był współfinansowany z publicznych środków krajowych ani wspólnotowych w ciągu 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu środka trwałego na potrzeby projektu (dotyczy to sytuacji, w której beneficjent kupuje środek trwały na potrzeby projektu, ale nie chce bądź nie może zrefundować kosztów zakupu).

2) W przypadku, gdy aktywa wykorzystywane są także w innych celach niż realizacja projektu, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania aktywów w celu realizacji projektu.

3) W przypadku, o którym mowa powyżej, wartość rezydualna (księgowa wartość likwidacyjna) aktywów po zakończeniu realizacji projektu nie jest wydatkiem kwalifikowanym.

¹⁵ Przez dochód (dochód netto) rozumie się każdy wpływ środków finansowych w ramach programu ze sprzedaży, usług lub innych równoważnych opłat.

7.12 Podrozdział 12 – Zakup gruntu i zakup nieruchomości zabudowanej

1) Zakup gruntu kwalifikuje się do współfinansowania ze środków EFRR przy łącznym spełnieniu następujących warunków:

a) wydatek poniesiony na zakup gruntu jest kwalifikowalny tylko do wysokości 10 % całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu. W przypadku projektów współfinansowanych ze środków EFRR wyższy udział procentowy dopuszczalny jest w projektach związanych z ochroną środowiska naturalnego, za zgodą IZ danym Programem Operacyjnym;

b) cena nabycia nie przekracza wartości rynkowej gruntu, a jego wartość potwierdzona jest operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę;

c) nieruchomość wykorzystywana jest tylko do celów realizacji projektu, zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie/decyzji o dofinansowanie projektu;

d) nieruchomość jest niezbędna do realizacji projektu;

e) zakup nieruchomości został przewidziany we wniosku o dofinansowanie projektu i uwzględniony w umowie/decyzji o dofinansowanie projektu.

2) Zakup nieruchomości zabudowanej kwalifikuje się do współfinansowania ze środków EFRR przy łącznym spełnieniu następujących warunków:

a) cena nabycia nieruchomości nie przekracza jej wartości rynkowej, a wartość nieruchomości jest potwierdzona operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę;

b) nieruchomość wykorzystywana jest tylko do celów realizacji projektu, zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie/decyzji dofinansowania projektu;

c) nieruchomość jest niezbędna do realizacji projektu;

d) zakup nieruchomości został przewidziany we wniosku o dofinansowanie projektu i uwzględniony w umowie/decyzji o dofinansowanie projektu.

3) W przypadku zakupu nieruchomości zabudowanej z zamiarem wyburzenia stojącego(ych) na niej budynku(ów), koszty kwalifikowalne zakupu nieruchomości należy obliczyć zgodnie z powyższą zasadą. W omawianej sytuacji cena nabycia samego budynku nie jest kosztem kwalifikowalnym, natomiast koszt jego wyburzenia stanowi koszt kwalifikowalny.

7.13 Podrozdział 13 – Leasing i inne techniki finansowania nie powodujące natychmiastowego przeniesienia prawa własności

Zasady w zakresie rozliczania leasingu oraz innych technik finansowania nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności wynikają z *Wytycznych Krajowych*.

7.14 Podrozdział 14 – Podatek od towarów i usług i inne podatki

1) Podatek od towarów i usług (VAT) może być uznany za wydatek kwalifikowalny tylko wtedy, gdy:

a) został faktycznie poniesiony przez beneficjenta, oraz

b) beneficjent nie ma prawnej możliwości jego odzyskania.

2) Możliwość odzyskania podatku VAT należy rozpatrywać w oparciu o przepisy *ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług*.

3) Beneficjent zobowiązany jest załączyć do wniosku o dofinansowanie oświadczenie, w którym zadeklaruje, czy w ramach realizowanego projektu będzie miał możliwość odzyskania podatku VAT poniesionego w związku z realizacją projektu a w przypadku zaistnienia przesłanek umożliwiających beneficjentowi odzyskanie VAT zwróci on środki pobrane na rzecz zrefundowania sobie zapłaconego podatku.

4) Inne podatki i opłaty (w szczególności podatki bezpośrednie oraz składki na ubezpieczenie społeczne związane z wynagrodzeniem), które wynikają z projektu w ramach programu współpracy transgranicznej, stanowią koszt kwalifikowalny, chyba że nie zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta w trakcie realizacji projektu.

7.15 Podrozdział 15 – Pomoc techniczna

1) W ramach pomocy technicznej kwalifikowalne są **wydatki ponoszone przez instytucje zaangażowane w zarządzanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie, ocenę, audyt i kontrolę oraz komunikację i promocję** programów współpracy transgranicznej. W szczególności dotyczy to wydatków związanych z:

a) wynagrodzeniem pracowników odpowiedzialnych za wypełnianie ww. zadań (wynagrodzenia wraz ze składnikami na ubezpieczenia społeczne i fundusze pozaubezpieczeniowe płacone przez pracodawcę, regulaminowe nagrody i dodatki

pracowników, dodatkowe wynagrodzenie roczne wraz ze składkami płaconymi przez pracodawcę);

- b) podnoszeniem kwalifikacji pracowników, o których mowa w pkt a;
- c) działaniami dla zwiększenia zdolności organizacyjnych do wdrażania programów, w tym wsparcie administracyjne i techniczne (np. koszty archiwizacji);
- d) promocją i informacją oraz działaniami szkoleniowymi poniesionymi zgodnie z planem komunikacji;
- e) działaniami na rzecz partnerów i potencjalnych beneficjentów pomocy oraz społeczeństwa, w tym działaniami w zakresie upowszechniania informacji, podnoszenia świadomości, seminariami oraz pomocą w przygotowaniu projektów;
- f) działaniami w zakresie tworzenia sieci, promocji współpracy i wymiany doświadczeń, oceną porównawczą służącą określaniu i rozpowszechnianiu dobrych praktyk oraz zachęcaniu do wzajemnego uczenia się;
- g) przeprowadzaniem oceny projektów;
- h) opracowaniem optymalnego systemu zarządzania i wdrażania programów (w tym przygotowaniem analiz, ekspertyz, ocen, ewaluacji, opracowań statystycznych, badań, sprawozdań, również przez ekspertów zewnętrznych);
- i) monitorowaniem, kontrolą i oceną wdrażania (w tym doskonalenie metod oceny i wymiany informacji o praktykach w tym zakresie);
- j) zakupem, wdrożeniem, użytkowaniem i integracją systemów komputerowych i oprogramowania służących do realizacji programów;
- k) funkcjonowaniem komitetów, w szczególności z ich powołaniem i obsługą, organizacją posiedzeń oraz udziałem członków komitetów w posiedzeniach;
- l) finansowaniem zamknięcia pomocy;
- m) finansowaniem programowania przyszłych inwestycji strukturalnych.

2) Wydatki w ramach Pomocy Technicznej kwalifikują się od dnia 1 stycznia 2007 r. W ramach Pomocy Technicznej nie uwzględnia się kosztów przygotowawczych oraz

wydatków poniesionych w ramach projektów, które nie spełniają zasad opisanych w podrozdziale 6.4

7.15.1 Sekcja 1 - Koszty oddelegowania do pracy

1) W związku ze specyfiką programów współpracy transgranicznej ich wdrażanie wymaga powołania wspólnych instytucji, jak np. WST, które obsługują cały program. W instytucjach tych zatrudnieni są pracownicy z państw członkowskich uczestniczących w programie. Jeśli zaangażowanie pracownika z jednego państwa w instytucji z siedzibą w drugim państwie odbywa się na zasadzie oddelegowania pracownika do pracy za granicą, to koszty powstałe w związku z oddelegowaniem stanowią koszt kwalifikowalny w ramach pomocy technicznej.

2) Do rozliczenia kosztów oddelegowania odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy rozporządzenia *Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalenia należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1991 z późn. zm.)* w obowiązującej wersji. Do kosztów kwalifikowalnych w przypadku oddelegowania wynikającego z realizacji programów współpracy transgranicznej zalicza się standardowe koszty, które powstają w związku z zagranicznymi podróżami służbowymi, w tym koszt diet zagranicznych na każdy dzień oddelegowania, ryczałt na dojazdy, koszty związane z dojazdami na miejscu oraz koszty ubezpieczenia na wyjazd za granicę.

8 Rozdział 8 – Wydatki niekwalifikowalne

1) *Wytyczne* należy traktować jako generalne wskazówki odnośnie kwalifikowalności, które nie zdejmują z beneficjenta obowiązku każdorazowego rozpatrzenia kwalifikowalności wydatków w ramach projektu w świetle ich celowości i efektywności. Zarówno IZ odpowiedzialna za całość środków z funduszu, jak i poszczególni beneficjenci odpowiedzialni za realizację projektów zapewniają efektywne i rzetelne wydatkowanie przyznanych środków.

2) Kwalifikowalność wydatków musi być oceniona każdorazowo na poziomie projektu. *Wytyczne* mają charakter ogólny i znajdują zastosowanie dla większości przypadków. Każdy projekt posiada jednak swą własną specyfikę, która może wpływać na kwalifikowalność wydatków.

3) Do współfinansowania ze środków EFRR nie kwalifikują się wydatki:

- a) które nie mają bezpośredniego znaczenia dla osiągnięcia celów projektu;
 - b) przy ponoszeniu których nie respektowano zasady efektywnego i racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi a sfinansowane zadania nie zostały wykonane w sposób oszczędny i terminowy;
 - c) poniesione poza okresem kwalifikowalności określonym przez IZ.
- 4) Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej (artykuł 7 Rozporządzenia w sprawie EFRR) oraz założeniami programów współpracy transgranicznej, za wydatki niekwalifikowalne do wsparcia uważa się:
- a) kary finansowe i grzywny, a także wydatki poniesione w związku z procesami sądowymi (z wyjątkiem wydatków związanych z odzyskiwaniem kwot nienależnie wypłaconych po akceptacji IZ programem) oraz z realizacją ewentualnych postanowień wydanych przez sąd;
 - b) odsetki karne, odsetki od zadłużenia (kredytów i pożyczek), koszty kredytu, odsetki od debetów;
 - c) opłaty administracyjne i lokalne niezwiązane bezpośrednio z przygotowaniem i realizacją projektu;
 - d) cło;
 - e) koszt wypełnienia formularza wniosku o dofinansowanie projektu;
 - f) koszty przeprowadzenia kontroli finansowej, jeśli nie jest wymagana przez IZ ani prawem krajowym czy wspólnotowym;
 - g) prowizje pobierane w ramach operacji wymiany walut oraz ujemne różnice kursowe;
 - h) wydatki związane z zastosowaniem takich technik finansowania, które nie są najbardziej efektywną metodą pozyskania danego dobra lub nie zostały wskazane we wniosku o dofinansowanie;

- i) wydatek poniesiony na zakup środka trwałego, który był współfinansowany ze środków krajowych lub wspólnotowych w przeciągu 7 lat poprzedzających datę zakupu środka trwałego przez beneficjenta;
- j) wydatek poniesiony na zakup środka trwałego, w części która przekracza wartość określoną przez niezależnego wykwalifikowanego rzeczoznawcę ds. wyceny lub upoważniony podmiot;
- k) zakup gruntów za kwotę przekraczającą 10 % całkowitych wydatków kwalifikowalnych w ramach danego projektu, w przypadku projektów dotyczących ochrony środowiska jeśli instytucja zarządzająca nie uznała tego przypadku za wyjątkowy i należycie uzasadniony dla podwyższenia wymienionego wyżej udziału;
- l) zakup samochodów osobowych (nie dotyczy leasingu w ramach projektów pomocy technicznej)¹⁶;
- m) wydatki związane z robotami i dostawami, które zostały zrealizowane z naruszeniem *Ustawy Prawo Zamówień Publicznych*, a w konsekwencji np. pod względem osiągnięcia celów projektu nie stanowią wartości dodanej – chodzi np. o przypadki, w których zakupiono materiały czy opłacono roboty, które można było w takiej samej jakości osiągnąć za niższą cenę;
- n) wydatki związane z podwykonawstwem (wymaganym specyfiką projektu), jeśli zlecenie wykonania zadania powoduje wzrost kosztów realizacji przedsięwzięcia nie zwiększając proporcjonalnie wzrostu jego wartości, (np. koszty podwykonawców, którzy tylko pośredniczą w zakupie towarów lub usług, które wnioskodawca mógłby nabyć na tych samych warunkach po niższej cenie bezpośrednio u producenta lub usługodawcy, czyli nie przedstawiają żadnej wartości dodanej)¹⁷;
- o) umowy o podwykonawstwo zawierane z pośrednikami lub konsultantami, w których płatność jest wyrażona jako udział procentowy w całkowitym koszcie przedsięwzięcia, chyba że płatność taka została uzasadniona przez beneficjenta przez odniesienie się do rzeczywistej wartości wykonanej pracy lub usługi;
- p) podlegający zwrotowi podatek od towarów i usług (VAT). Podatek od towarów i usług (VAT), gdy beneficjent jest zarejestrowany jako podatnik VATu i ma możliwość jego odzyskania lub VAT nie był wpisany w budżecie;

¹⁶ Koszty amortyzacji samochodów wykorzystywanych w celu realizacji zadań związanych z wdrażaniem programu może – w uzasadnionych przypadkach – stanowić koszt kwalifikowalny.

¹⁷ Wymóg ten nie dotyczy zakupów towarów lub usług o niewielkiej wartości lub/oraz beneficjentów, u których zakup towaru lub usługi jest uzasadniony niewystarczającym zapleczem personalnym i został opisany we wniosku projektowym.

- r) podatki bezpośrednie, podatek od nieruchomości, podatek od spadków i darowizn oraz inne podatki i opłaty, jeżeli są one możliwe do odzyskania na podstawie przepisów;
- s) wydatki, których oddziaływanie jest poza obszarem wsparcia oraz wydatki związane z działaniami przeprowadzonymi poza obszarem wsparcia, które nie zostały wyszczególnione we wniosku o dofinansowanie i zatwierdzone przez KM;
- t) ta część kosztów ogólnych, która dotyczy działalności statutowej beneficjenta, ale nie ma bezpośredniego związku z realizowaniem przez niego projektu;
- u) wydatki reprezentacyjne (nie dotyczy projektów pomocy technicznej lub projektów, w których z uwagi na charakter działań, np. organizacja szkoleń, spotkań w celu wymiany doświadczeń, wydatki takie przyczyniają się do osiągnięcia celów projektu);
- v) wynagrodzenie członków organów statutowych beneficjenta projektu wynikające z tytułu pełnienia tych funkcji a nie ich roli w projekcie, np. kierownik jednostki, członek zarządu, prezes;
- w) koszty osobowe pracowników niezaangażowanych w projekt;
- x) koszty osobowe pracowników zaangażowanych w projekt, które nie odpowiadają wymiarowi ich nakładu pracy w projekcie;
- y) wynagrodzenia, które przewyższają swoją wartością wynagrodzenia zwykle wypłacane w instytucji beneficjenta projektu;
- z) inne koszty osobowe, które nie są ustawowo przewidziane do poniesienia przez pracodawcę, np. uznaniowe nagrody okolicznościowe, w tym jubileuszowe lub, inne nie przewidziane ustawowo dodatki, również nadgodziny oraz koszty zatrudnienia personelu, które nie są obowiązkowe zgodnie z przepisami prawa (np. dodatkowe ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenie na życie);
- aa) koszty związane z likwidacją instytucji beneficjenta;
- bb) odszkodowanie za utratę stanowiska, odprawy emerytalno-rentowe, odszkodowania za wypadki przy pracy, świadczenia urlopowe¹⁸, wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, gdy dotyczy to nieobecności dłuższej niż 33 dni;

¹⁸ Przez świadczenie urlopowe rozumie się np. świadczenie określane jako „wczasy pod gruszą” lub inne formy finansowania wypoczynku z Zakładowego Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Socjalnych, jak również inne formy wypłaty dokonywane z tego funduszu (bony żywieniowe, dopłaty do stołówek, itp.)

cc) upominki/prezenty o wartości wyższej niż 200 zł za sztukę¹⁹ lub upominki/prezenty bez względu na ich wartość, jeśli nie mają bezpośredniego znaczenia dla osiągnięcia celów projektu albo jeśli nie są oznakowane zgodnie z art. 9 Rozporządzenia Wykonawczego ;

dd) nagrody w konkursach o wartości wyższej niż 200 zł za sztukę²⁰ lub nagrody bez względu na ich wartość, jeśli nie są uzasadnione celami projektu bądź nie mają z nim bezpośredniego związku;

ee) wydatki związane z zabezpieczeniem strony artystycznej przedsięwzięć kulturalnych i artystycznych, za wyjątkiem amatorskiej działalności artystycznej, współpracy lokalnych podmiotów niebiznesowych w zakresie kultury i sztuki. Nie kwalifikują się honoraria artystów, jeśli działalność artystyczna stanowi główne źródło ich dochodów (tzn. w przypadku artystów komercyjnych. Nie dotyczy to np. chórów dziecięcych czy zespołów folklorystycznych, które nie pobierają honorariów. Wydatki o charakterze organizacyjnym związane z ich udziałem mogą zostać rozliczone w projekcie);

ff) płatności za działalność o charakterze politycznym;

5) Wydatki niekwalifikowalne związane z realizacją projektu ponosi beneficjent.

6) Wydatki niezgodne z umową/decyzją o dofinansowanie poniesione poza wyznaczonym terminem kwalifikowalności wydatków podlegają odzyskaniu poprzez cofnięcie i zwrot do budżetu Unii Europejskiej.

¹⁹ W przypadku przekroczenia kwoty za upominki/prezenty refundacji podlegać będzie tylko część kosztów do 200 zł.

²⁰ W przypadku przekroczenia kwoty za nagrody refundacji podlegać będzie tylko część kosztów do 200 zł.